[א]תנן התם [א]מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [ב]איבעיא להו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת או דלמא [ג]אפי' שלא לצורך ת"ש דתני רב זוטי דבי רב פפי אין מפירין נדרים אלא לצורך השבת אמר רב אשי הא לא תנן הכי נדרה עם חשיכה מפר לה עד שלא תחשך ואי אמרת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא מאי איריא חשכה אפי' בתוך היום אינו יכול להפר דשלא לצורך (א) תנאי היא [ד]הפרת נדרים כל היום רבי יוסי ברבי יהודה ור"א בר' שמעון אמרו מעת לעת למ"ד כל היום אין טפי לא אפילו שלא לצורך השבת מפר למאן דאמר מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא [ה]ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [ו]איבעיא להו כשלא היה להם פנאי או דלמא כשהיה להם פנאי [ז]ת"ש דאיזדקיקו ליה רבנן לבריה דרב זוטרא בריה דרב זעירא אפילו בנדרים שהיה להם פנאי מבעוד יום סבר רב יוסף למימר נשאלין נדרי' בשבת ביחיד מומחה אין בשלשה הדיוטות לא משום דמתחזי כדינא א"ל אביי [ח]כיון דסבירא לן אפי' מעומד אפי' בקרובים ואפי' בלילה לא מיתחזי כדינא אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב הלכה מפירין נדרים בלילה והא מתניתין היא נדרה בלילי שבת אלא אימא הלכה נשאלין בלילה א"ל ר' אבא לרב הונא אמר רב הכי א"ל אישתיק [ט]אמר ליה אישתיק קא אמרת או שתי קאמרת אמר רב איקא בר אבין איזדקיק ליה רב לרבה בקיטונא

רש"י

תנן התם. במסכת שבת בפרק בתרא: **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו: **ונשאלין.** לחכם: **שהן לצורך השבת.** כגון שנדרה מאכילה או מתכשיטין: **נדרה עם חשיכה.** משמע אפי' נדרים שלא לצורך השבת דמסתברא מילתא הואיל ונדרה בשבת עם חשיכה דלאו לצורך השבת נדרה דאי משום עונג אכילה ושתייה כבר אכלה מבעוד יום ואי משום תכשיטי שבת נדרה ההיא שעתא לאו זמן תכשיט הוא דהא משחשיכה רגילים להפשיט תכשיטי שבת אלא ודאי בנדרה שלא לצורך שבת קמיירי וקתני מפר לה עד שתחשך ואי אמרת שלא לצורך השבת אין מפירין בשבת מאי איריא דקתני דמשתחשך אין יכול להפר אפי' כי נדרה בתוך השבת נמי אין יכול להפר שזה אינו לצורך השבת אלא (ב) דמדקתני דמפר לה עד שתחשך שמע מינה דמפירין אפי' שלא לצורך השבת וקשיא לרב דימי דאמר אין מפירין אלא לצורך השבת: **למ"ד כל היום אין טפי לא.** הלכך אפי' שלא לצורך השבת מפר שאם אינו מפר עכשיו בשבת שוב אין יכול להפר: **למ"ד מעת לעת קסבר שלא לצורך השבת אין מפירין.** כשנדרה בשבת מפני שיכול להפר אחר השבת: **כשלא היה להן פנאי.** לישאל עליהן מבעוד יום הוא דקאמר דנשאלין עליהן בשבת: **או דלמא אפשר לישאל עליהן מבעוד יום.** נמי נשאלין עליהן בשבת: **דאיזדקיקו ליה רבנן.** שנטפלו חכמים כולן להתיר לו בשבת ואפילו בנדרים שהיה לו אפשר לישאל עליהן מבעוד יום: **ביחיד מומחה.** לרבים הוא דנשאלין לו: **אבל בג' לא.** בין הדיוטות בין מומחין דכל בי תלתא מיתחזי כי דינא וקיימא לן[ו] דאין דנין בשבת: **אפי' מעומד.** כדאמר לעיל דרבה בר רב הונא הוה יתיב וקאים[ז]: **ואפילו בקרובין ואפילו בלילה לא מתחזי כי דינא: והא מתני' היא.** דקתני בהדיא מפירין בלילי שבת ומאי קמ"ל רבי אבא: **אלא אימא נשאלין.** נדרים לחכם בלילה: **אמר רב הכי.** דנשאלים נדרים בלילה: **אמר ליה אישתיק.** רב בשעה ששמע הדבר שתק: **אישתיק קאמרת.** כלומר מי קאמרת הוה אינש דאמרה קמיה דרב דנשאלין נדרים בשבת ושמע רב ושתק ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה או דלמא הכי קאמרת דרב הוה שתי בההיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא ולא נפקת לברא מקמי דליפסוק למישתי ולא ידעת מאי מהדר:

והתניא

ר"ן

תנן התם. בפרק מי שהחשיך (שבת קנז.): **מפירין נדרים.** בעל לאשתו: **ונשאלים.** נדרים לחכם: **מפירין נדרים בשבת לצורך השבת.** הא דקתני לצורך השבת אכולה מתניתין קאי דלאפי' הפרה דוקא לצורך השבת או דלמא אפי' שלא לצורך השבת דלא קאי אלא אשאלה משום דכיון דצריך חכם או שלשה הדיוטות מיחזי כדינא א"נ שאין שעה עוברת לשאלה: **אפי' בתוך היום נמי לא יפר דשלא לצורך הוא.** דכיון דעם חשיכה נדרה מאי צורך שבת יש בהפרתה אלא ודאי אפי' שלא לצורך מפר לפי שהזמן עובר ולדקתני שאם חשכה ולא הפר שוב אינו יכול להפר וכדמסקינן דבפלוגתא דהנך תנאי תליא: **תנאי היא.** ולא קשו מתניתין וברייתא דתני רב זוטי אהדדי דפלוגתא דתנאי היא למ"ד כל היום כולו טפי לא מפר אפי' שלא לצורך השבת דכיון שהזמן עובר הקילו להפר שלא לצורך משא"כ בשאלה דאפשר בחול למ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא כיון דאפשר בחול. הלכך לענין הלכה לדידן דקיי"ל דהפרת נדרים כל היום ותו לא מפירין נדרים בשבת אפי' שלא לצורך השבת: **אבעיא להון כשלא היה אפשר להן מבעוד יום.** כגון שנדרה ערב שבת עם חשכה א"נ דלא אזקיק לה חכם מבעוד יום. ואסיקנא דאפי' בנדרים שהיה להן אפשר מבעוד יום נשאלין לצורך השבת: **ביחיד מומחה אין בשלשה לא משום דמתחזי כדינא.** וקיימא לן[ח] דאין דנין בשבת אבל ביחיד מומחה אפי' למאן דסבירא לי' דמאי מומחה סמוך וכמו שנכתוב לפנינו בס"ד לא מנכרא מילתא ולא מחזי כדינא: **כיון דסבירא לן אפי' מעומד:** ואילו לדינא אמר בריש פרק שבועת העדות (שבועות ל:) דישיבה בעיא: **ואפי' בקרובין.** שפסולין לדין: **ואפי' בלילה.** שאינה כשרה לדין: **לא מחזי כדינא.** דאיכא הכירא טובא: **והא מתניתין היא.** ומאי קא משמע לן רב: **אלא אימא הלכה נשאלין נדרים בלילה.** ואיצטריך לאשמועינן דלא"ג דבעינן חכם או שלשה הדיוטות דדמי לדינא אפילו הכי נשאלין בלילה: **אשקיין קאמרת.** רב הונא שאל את רבי אבא מה שאתה שואלני אמר רב הכי משום דס"ל הא שמעתא ולהשקות לי כוס קאמרת או אשתיקן קאמרת שאתה תמה היכי אמר רב הכי ונתכוונת לשתק אותי. ולפי פירוש זה לא גרס ת"ש אלא הא דרב איקא מימרא באפי נפשה היא. ולית דגרסי אמר רב הכי אמר ליה אישתיק א"ל אשקיין קאמרת או אשתקך קאמרת אמר ליה ת"ש דאמר רב איקא וכו'. וה"פ אמר רב הכי רבי אבא שאל לרב הונא אם שמעה מרב בפירוש והשיב לו רב הונא דלאיהו אמר קמיה דרב ורב שתק ושאל לו ר' אבא לרב הונא הא דשתק לך רב משום דהודה לדבריך כאדם האומר לחבירו אשקייך או דלמא האי דשתק לך משום שרצה לשתקך ולא חש להשיבך. ומייתי ת"ש דרב גופיה עבד עובדא להתיר נדרים בלילה:

בקיטונא

תוספות

תנן התם. בפ' בתרא דשבת (קנז.): מפירי' נדרי'. בעל לאשתו: ונשאלי'. לחכם: **איבעיא** להו מפירי' לצורך שבת. אי לצורך שבת אתרוייהו קאי: **או דילמא אפי' שלא לצורך השבת.** לא אי לצורך השבת אלא לנשאלי' דהוי כמו דין, אבל הפרת בעל לא דמפר הוא בלא חרטה: **מאי איריא חשבה.** דאינו יכול להפר הא אפי' בתוך היום אינו יכול להפר, כגון סמוך לחשכה שאין לה שהות לאכול בשבת תו לא הוי צורך שבת, אבל מרישא דקתני מפר עד שתחשך [ומשמע] סמוך לחשכה לא רצה למידק, דאיכ' לאוקמי דמיירי דווקא מבעוד יום שהוא לצורך היום, אבל מסיפא מדקדק דשלא לצורך שבת קאמר [דקתני] דלא יפר חשכה, הא כל היום יפר אפי' סמוך לחשכה שעה אחת: **למ"ד כל היום אין טפי לא אפי' שלא לצורך.** דהקלו כיון שלא יוכל שוב להפר: **למ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא.** דלמאי פרכינן בשבת להפר, אחר השבת יוכל שוב להפר דזמנו מעת לעת. וה"ר אלי' להך סוגיא כפ' בתרא דשבת (קנז.) דקאמר תנאי היא כי הכא: **איבעיא להו.** הא דפרכינן נדרי' לישאל לצורך השבת, בא"ח להשאל כע"ש שנדר סמוך לחשכה: **דמתחזי כדינא.** והתנן (ביצה לו:) אין דנין בשבת: **כיון דס"ל אפי' מעומד.** ודין קי"ל מיושב: **ובקרובים.** וקי"ל לא יומתו אבות על פי בנים: **ואפי' לילה,** ודין פסול בלילה, דכתיב (דברים כא) ביום הנחילו, איכא היכרא טובא: **והא מתני' היא.** מיפר (בלילי) שבת, ומאי קמ"ל: **א' רב הכי.** אמרת דבר זה משמו של רב: **א"ל אשתיקן או אשקיין קאמרת.** הא דמתמהת ואמרת א' רב הכי, משו' דלא ס"ל ולאשתיקן קאמרת, או לאשקיין קאמרת, משו' דחביב עלך ולאי אמר רב מפקת לי חמרא דשפיר אמר, כך פירש"י ז"ל פ' הנושא (כתובות קד: ד"ה אישתיקן). והר"ר אליעזר לא פי' כן, וגרסי' א"ל אשתיק, כלומ' כשהזכרתי דבר זה שתק רב ולא אמרה כפי', אשתיקא אמרת, כלו' רב לא קבלה, או אשקיין, שתק משו' דקבל, ת"ש דרב אזדקיק והתיר יחידי בלילה, אלמא דרב קבלה:

מסורת הש"ס

א) [שבת קנז.], ב) [שם ע"ש], ג) [שם ולעיל עו:], ד) שבת קנז., ה) [כתובות קד: ע"ש], ו) [ביצה לו:], ז) [דף עו:], ח) [ביצה לו:], ט) צ"ל בר רב הונא,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשלא לצורך שבת הוא תנאי היא: (ב) רש"י ד"ה נדרה וכו' אלא ודאי מדקתני למפר:

◆

מוסף רש"י

מפירין. בעל לאשתו, ונשאלין. לחכם, לנדרים שהן לצורך השבת. כגון שנדר שלא לאכול היום (שבת קנז.). **או דלמא אפילו שלא לצורך.** דגבי הפרה כיום שמעו כתיב, ואם לא מיפר האידנא שוב אינו מיפר (שם). **הפרת נדרים כל היום.** עד שתחשך ותו לא, ואפילו שמע סמוך לחשיכה (שם). **איבעיא להו.** הא דקתני נשאלין לנדרים שהן לצורך, כשלא היה להם פנאי. לשאל מערב שבת קאמר, או אפילו כשהיה להם פנאי (שם). **אישתיק קאמרת.** הא דמתמהת ואמרת אמר רב הכי, משום דלא סבירא לך הוא ולאשתוקן קאמרת, או משום דחביבה עלך ולאשקיין קאמרת, דאי אמרה רב משקית לי חמרא, דשפיר אמר (כתובות קד:).

◆

פירוש הרא"ש

תנן התם מפירין נדרים בשבת כו'. מתני' היא בשילהי שבת: ונשאלין לחכם נדרים שהם לצורך השבת. כגון נדרי אכילה ושתיה: **איבעיא** להו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת דוקא. ולצורך השבת דקתני בסיפא אתרוייהו קאי והאי דקתני בשבת בשבת תרי זימני מפרש טעמא בשילהי שבת משום דשאלה צריכה כ"ד והפרה אינה צריכה כ"ד: **או דלמא אפי' שלא לצורך השבת.** ומשום שזמנה עובר לכשתחשך א"נ משום דבעל מפר בלא פתח ובלא חרטה כדבור בעלמא מפר אפי' שלא לצורך השבת: **מאי איריא חשכה אפי' בתוך היום אינו יכול להפר.** כגון סמוך לחשכה שאין לה שהות ביום עוד לאכול ולשתות אבל מרישא דקתני מפר לה עד שלא תחשך דמשמע סמוך לחשכה לא בעי למידק דאיכא לאוקמי מפר מבעוד יום קאמר דאיכא שהות ביום לאכול אבל מסיפא מדקדק שפיר דמשמע דוקא חשכה הא ביום אפי' סמוך לחשכה מצי מפר: מ"ד כל היום אין טפי לא. שלא לצורך השבת כיון דלאי אפשר להפר משתחשך הקילו חכמים להפר בשבת אף שלא לצורך: ולמ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך לא. אם נדרה בשבת אינו מפר אלא לצורך השבת אבל אם נדרה בע"ש ושמע בגבלה ולא הפר לה מפר בשבת אפילו שלא לצורך השבת ולע"פ שהיה יכול להפר מאתמול הא אמרינן לקמן דנשאלין על נדרים בשבת לצורך השבת אפי' בנדרים שהיה להם לישאל מבעוד יום הלכך ה"נ כיון דזמנו עובר אפי' שלא לצורך מפירין והך ברייתא דקתני אין מפירין אלא לצורך השבת אתיא כר' יוסי בר' יהודה ובנדרה בשבת: **בשלא היה להם פנאי** מבעוד יום. כגון שנדר בשבת או לא נזדמן לו חכם מע"ש: משום דמחזי כדינא. כיון שצריך שלשה ואין דנין בשבת: כיון דס"ל אפי' מעומד כו'. ודין דוקא מיושב וביום דכתיב ביום הנחילו את בניו וקרובים פסולים דכתיב לא יומתו אבות על בנים וכל הכשר לדון כשר להעיד: כאן דלאי לגרוס הא דכתוב לעיל מיהא בר רב שדי גירא ובדיק היה מורה חצים ובודק את הנודר אם נתחרט על נדרו. דס"ל אפי' מעומד דפותחין בחרטה כל דהו ואין צריך למצוא פתח לנדרו הלכך היה מתעסק בדברים אחרים בשעה שהיה מתיר נדר כי אין צריך ישוב הדעת אלא דרך עראי היה מתיר ולית דגרס שדי גירא ובודק פירוש היה מתיר נדר ובודק סכין: רבה (ט)[בר] רב הונא הוה יתיב וקאים. פירוש היה יושב ועומד שלא היה מושב לישב בישוב הדעת אלא דרך עראי היה מתיר נדרים: **אלא אימא הלכה נשאלין נדרים בלילה.** וקמ"ל דלא חשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא גרס ול"ג אמר רב: **א"ל ר' אבא לרב הונא אמ' רב הכי א"ל אשקיין קאמרת או אשתקין.** א"ל רב הונא מקובל לך מה שאמרתי ואתה אומר להשקותי אם רב אמרה או אינו מקובל לך ואתה תמה אם רב אמרה ולהשתיקני אתה אומר:

עין משפט נר מצוה

נו א ב מיי' פי"ו מהל' שבועות הל' ו ופי"ג מהל' נדרים הל' ח ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג לאוין סה ורמב טוש"ע א"ח סימן שמא סעיף א וטוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד:

נז ג ד מיי' פי"ו מהל' שבועות הל' ו ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג שם וסימן רסח טוש"ע א"ח שם וטוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג:

נח ה מיי' פי"ו מהל' שבועות הל' ו סמג לאוין רמח רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג [וברב אלפס שבת פכ"ד דף עה:]: